

3 SKYRIUS
EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS

2018 m. leidimas

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	2 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

SKYRIAUS TURINYS

3.	EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	3
3.1.	Teisinis kontekstas.....	3
3.2	VĮ Ignalinos AE turimos licencijos	4
3.2.1	Branduolinės energetikos srities veiklos licencijos	4
3.2.2	Kitos licencijos ir leidimai.....	6
3.3.	Leidimai išmontavimo darbams galiojant eksploatavimo licencijai	6
3.4	Eksploatavimo nutraukimo licencija	8
3.4.1	Leidimai išmontavimo darbams EN licencijos rėmuose	11
3.4.2	Leidimai statinių griovimo darbams.....	12
3.4.3	Eksploatavimo nutraukimo licencijos panaikinimas	14
3.5	Poveikio aplinkai vertinimas	15
3.5.1	Ūkinės veiklos, dėl kurių leistinumą priimti sprendimai	15
3.5.2	Planuojamos ūkinės veiklos, kurių poveikis aplinkai turės būti vertinamas	17
3.6	Duomenų teikimas Europos Komisijai.....	18
	SKYRIAUS NUORODOS	21

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	3 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

3. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS

3.1. Teisinis kontekstas

Veikla branduolinės energetikos ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo srityje yra itin reglamentuota, ją vykdanči organizacija privalo turėti tinkamą licenciją, gauti įvairiausių leidimus bei suderinimus. Šią sritį reglamentuojančiuose teisės aktuose nurodoma, kad vykdyti veiklą branduolinės energetikos srityje visais BEO gyvavimo etapais (vertinant statybos vietą (aikštėlę), projektuojant, statant, pripažįstant tinkamu eksploatuoti, eksploatuojant, vykdant eksploatavimo nutraukimą), taip pat prižiūrint uždarytą radioaktyviųjų atliekų atliekyną, išigyjant, turint, naudojant ar vežant branduolinio kuro ciklo medžiagas, galima tik turint įgaliotosios valstybės institucijos išduotą atitinkamą licenciją arba leidimą laikantis Branduolinės energijos įstatymo, Branduolinės saugos įstatymo, Radiacinės saugos įstatymo, Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo, kitų branduolinę saugą reglamentuojančių teisės aktų ir branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų reikalavimų.

Branduolinės saugos reikalavimai BSR-1.5.1-2015 „Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimas“, kurie nustato reikalavimus branduolinės energetikos objekto galutiniam eksploatavimo nutraukimo planui, nereikalauja kad GENP būtų aprašyta kada ir kokius leidimus bei licencijas BEO eksploatavimo nutraukimą planuojanti ir vykdanči organizacija turi gauti, kokios institucijos ir koku pagrindu juos suteikia, koks yra tas licencijavimo procesas apskritai. Reikalavimai apsiriboja tik poveikio aplinkai vertinimo (PAV) klausimais, nurodoma kad GENP turi būti pateikiama ši informacija: „*BEO eksploatavimo nutraukimo poveikio aplinkai vertinimo aprašymas, įskaitant aplinkos, maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens radiologinės stebėsenos bei gyventojų apšvitos dozių stebėsenos BEO eksploatavimo nutraukimo metu aprašymą (36.18p)*“.

PAV procesą reglamentuoja LR Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas ir susiję poįstatyminiai teisės aktai. Atominių elektrinių eksploatavimo nutraukimas yra viena iš veiklų, kurių poveikis aplinkai privalo būti vertinamas. PAV dokumentai, kuriuose yra pateikiama informacija, nurodyta aukščiau paminėtuose reikalavimuose, yra vieši, jų derinimo procese dalyvauja ir VATESI. Šio GENP atnaujinimo metu VĮ Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo programos apimtyje jau yra atlikusi 15 PAV procesų ir gavusi 15 teigiamų sprendimų dėl planuojamos ūkinės veiklos leistinumą, dar keletas PAV procesų yra planavimo stadijoje. Daugiau informacijos apie PAV pateikiama poskyryje 3.5. „Poveikio aplinkai vertinimas“.

Daugiau reikalavimų dėl informacijos, susijusios su BEO eksploatavimo nutraukimo licencijavimu, nėra nustatyta, tačiau ši tema yra kompleksiška ir daranti didelę įtaką eksploatavimo nutraukimo planavimui bei įgyvendinimui, todėl GENP turi būti tinkamai aprašyta.

LR Branduolinės saugos įstatymas nustato, kad branduolinės energetikos srityje licencijuojamos tokios veiklos, aktualios Ignalinos AE EN programos kontekste:

- statyti branduolinės energetikos objektą;
- eksploatuoti branduolinės energetikos objektą;
- vykdyti branduolinės energetikos objekto eksploatavimo nutraukimą;
- prižiūrėti uždarytą radioaktyviųjų atliekų atliekyną.

Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo reikmėms buvo būtina sukurti infrastruktūrą, reikalingą radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymui, tam tikslui buvo ir yra statomi nauji branduolinės energetikos objektai (saugyklos, radioaktyviųjų atliekų

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	4 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

tvarkymo įrenginiai, atliekynai), tad Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo kontekste yra aktuali ne tik licencija vykdyti BEO eksploatavimo nutraukimą, bet ir licencijos statyti ir eksploatuoti BEO.

Tas pats Branduolinės saugos įstatymas nustato, kad branduolinės energetikos išduodami tokie leidimai (aktualūs dėl Ignalinos AE EN programos apimtyje statomų naujų BEO):

- įvežti branduolines / branduolinio kuro ciklo medžiagas į branduolinės energetikos objekto aikštelę ir (ar) pirmą kartą atlikti bandymus panaudojant branduolines / branduolinio kuro ciklo medžiagas;
- pradėti pramoninį branduolinės energetikos objekto eksploatavimą.

Daugiau informacijos apie VĮ turimas licencijas pateikiama toliau, poskyryje 3.2. „VĮ Ignalinos AE turimos ir planuojamos licencijos“.

LR Branduolinės saugos įstatymas ir poįstatyminiai aktai nustato, kad BEO eksploatavimo nutraukimas yra licencijuojama veikla, t. y. neturint licencijos eksploatavimo nutraukimo darbai negali būti vykdomi. VĮ Ignalinos AE kol kas neturi licencijos vykdyti eksploatavimo nutraukimo darbus, kadangi dėl teisinių apribojimų tokia licencija negali būti suteikta tol, kol iš BEO nepašalintas visas branduolinis kuras. Visi iki tol atlikti ir šiuo metu vykdomi įrangos išmontavimo darbai yra vykdomi licencijų eksploatuoti galutinai sustabdytus blokus rėmuose ir laikomi pasirengimu eksploatavimo nutraukimui. Licencijų pakeitimų ir susijusių leidimų / suderinimų klausimai aprašomi poskyryje 3.3 „Licencijos ir leidimai eksploatuojant galutinai sustabdytus energijos blokus“.

Pradiniame eksploatavimo nutraukimo programos etape, kuomet buvo vykdomi pasiruošimo darbai, daugiausia dėmesio buvo skiriama infrastruktūros / naujų BEO statybai, tačiau kuo toliau, tuo labiau dėmesio centre atsiranda įrangos išmontavimo, statinių griovimo bei atliekų tvarkymo veikla, kuri ir yra esminė eksploatavimo nutraukimo veikla. Informacija apie šiai veiklai aktualias licencijas ir leidimus pateikiama poskyryje 3.4 „Eksploatavimo nutraukimo licencija“.

Branduolinės saugos įstatymas nustato, kad *licencija vykdyti BEO eksploatavimą ar eksploatavimo nutraukimo veiklą išduodamos tik gavus teigiamą Europos Komisijos išvadą apie šią veiklą arba praėjus daugiau kaip 6 mėnesiams nuo informacijos pateikimo Europos Komisijai, jeigu Europos Komisija nepateikia savo išvados. Informaciją, reikalingą Europos Komisijos išvadai gauti, ir jos pateikimo tvarką nustato Vyriausybė.* Daugiau informacijos apie informacijos teikimą EK pateikiama poskyryje 3.6 „Duomenų teikimas Europos Komisijai“.

3.2 VĮ Ignalinos AE turimos licencijos

3.2.1 Branduolinės energetikos srities veiklos licencijos

Tuo laikotarpiu, kai Ignalinos AE energijos blokai buvo eksploatuojami galios režimu, VĮ Ignalinos AE turėjo (ir iki šiol turi) šias VATESI išduotas licencijas vykdyti veiklą branduolinės energetikos srityje:

- **1-asis energijos blokas** eksploatuojamas pagal licenciją Nr. 12/99, išduotą 1999 m., kurios galiojimas 2004 metais buvo pratęstas neterminuotam laikotarpiui ir licencijai buvo suteiktas numeris **Nr. 12/99 (P)**. Licencijos galiojimo sąlygos teisės aktų nustatyta tvarka buvo ne vieną kartą keistos. Paskutinį kartą licencijos galiojimo sąlygos buvo pakeistos 2016 m. VATESI viršininko įsakymu Nr. 22.3-169;

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	5 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

- **2-asis energijos blokas** eksploatuojamas pagal licenciją **Nr. 2/2004**, išduotą 2004 m. neterminuotam laikotarpiui. Šios licencijos pagrindu eksploatuojama dar keletas BEO (radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių), kurie licencijos sąlygose įvardinti taip:
 - bitumuotų radioaktyviųjų atliekų saugykla (158 past.);
 - kietųjų radioaktyviųjų atliekų saugyklos (155, 155/1, 157, 157/1 pastatai);
 - skystųjų radioaktyviųjų atliekų bitumavimo įrenginys (150 past.);
 - skystųjų radioaktyviųjų atliekų cementavimo įrenginys (150 past.).

Licencijos galiojimo sąlygos buvo keletą kartų keistos teisės aktų nustatyta tvarka. Paskutinį kartą licencijos galiojimo sąlygos buvo pakeistos 2014 metais VATESI viršininko įsakymu Nr. 22.3-65;

- **Sausojo tipo laikinoji panaudoto branduolinio kuro saugykla** eksploatuojama pagal 2000 m. išduotą licenciją Nr. 3/2000. 2004 metais licencijos galiojimas buvo pakeistas į neterminuotą ir licencijai buvo suteiktas numeris **Nr. 3/2000(P)**. Paskutinį kartą licencijos galiojimo sąlygos buvo pakeistos 2014 m. VATESI viršininko įsakymu Nr. 22.3-102;
- **Sucementuotų skystųjų radioaktyviųjų atliekų saugykla (158/2 past.)** eksploatuojama pagal 2006 m. išduotą licenciją **Nr. 1/2006**. Licencijos galiojimo sąlygos teisės aktų nustatyta tvarka paskutinį kartą buvo keistos 2012 metais įsakymu Nr. 22.3-103.

Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo programos rėmuose buvo ir yra įrengiama infrastruktūra, reikalinga radioaktyviųjų atliekų (RA) tvarkymui. RA tvarkymo įrenginiai laikomi branduolinės energetikos objektais, tad jų statybai ir eksploatavimui reikalingos licencijos. Šio GENP atnaujinimo metu VĮ Ignalinos AE turi tokias licencijas, suteiktas EN programos kontekste:

- Licencija **Nr. 16.1-87(2013)** leidžianti eksploatuoti labai mažo aktyvumo RA saugyklą (LMAA buferinė saugykla, pastatyta įgyvendinant projektą B19-1 / 1205);
- Licencija **Nr. 16.1-89(2015)** leidžianti statyti ir eksploatuoti labai mažo aktyvumo RA atliekyną (LMAA atliekynas, statomas įgyvendinant projektą B19-2 / 1206);
- Licencija **Nr. 16.1-91(2016)** leidžianti eksploatuoti laikiną panaudoto branduolinio kuro saugyklą (LPBKS, pastatyta įgyvendinant projektą B1 / 1201);
- Licencija **Nr. 16.1-93(2017)** leidžianti eksploatuoti RA tvarkymo įrenginį, pastatytą pagal projektą O5I0204000 (kietųjų RA išėmimo ir pradinio apdoravimo įrenginį (pastatytas įgyvendinant projektą B2-1 / 1202)).
- Licencija **Nr. 16.1-94(2017)** leidžianti eksploatuoti RA tvarkymo įrenginį ir RA saugyklą (KRATS kompleksas, pastatytas įgyvendinant projektą B3/4 / 1203);
- Licencija **Nr. 16.1-95(2017)** leidžianti statyti ir eksploatuoti RA atliekyną (statomas įgyvendinant projektą B25 / 1207);

Šio GENP atnaujinimo metu (2018 m.) VĮ Ignalinos AE iš viso turi 10 branduolinės srities licencijų¹.

¹ Be Maišiagalos RAS, nes licencijavimo klausimai, susiję su Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos (RAS) eksploatavimui, jos eksploatavimo nutraukimui ir branduolinio kuro ciklo medžiagų vežimui šio GENP kontekste nenagrinėjami (veikla, susijusi su Maišiagalos RAS, neįeina į Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo programą).

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	6 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

2018 metais buvo pakeistos Branduolinės energetikos srities veiklos licencijų ir leidimų išdavimo taisyklės, vienas iš esminių pasikeitimų yra tas, kad panaikinta licencijos galiojimo sąlygų sąvoka. Iki šiol VĮ Ignalinos AE turimos licencijos turėjo kompleksiškas licencijų galiojimo sąlygas ir dokumentų, kurių pagrindu jos buvo išduotos, sąrašus (licencijų priedus). VATESI turėtų pakeisti visas galiojančias licencijas atsižvelgiant į pasikeitusius reikalavimus.

3.2.2 Kitos licencijos ir leidimai

VĮ Ignalinos AE vykdoma ir kita licencijomis, leidimais, sertifikatais, pažymėjimais ir atestatais leidžiama ar ribojama veikla, kuri reikalinga tam, kad vykdyti BEO eksploatavimo nutraukimo veiklą. Iš tokių veiklų galima paminėti:

- vykdyti matavimo prietaisų tikrinimą, bandymus ir kalibravimą (metrologinę patikrą);
- vykdyti išmetamų į aplinką teršalų ir teršalų aplinkos elementuose matavimus ir tyrimus (aplinkos monitoringą);
- į aplinką išleisti teršalus (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas);
- vykdyti profesinį mokymą;
- vykdyti privalomąjį higienos įgūdžių mokymą ir privalomąjį pirmosios pagalbos mokymą;
- vykdyti asmens sveikatos priežiūros veiklą ir teikti bendruomenės slaugos paslaugas;
- verstis geležinkelių transporto ūkine komercine veikla;
- naudoti radijo dažnį;
- eksploatuoti šilumos įrenginius ir turbinas, elektros įrenginius, naftos ir naftos produktų įrenginius;
- tiekti šilumą.

Licencijas bei leidimus šių rūšių veiklai išduoda skirtingos LR institucijos, prižiūrinčios veiklą atitinkamoje veiklos srityje. Tam kad gauti ir išlaikyti visas šias licencijas ir leidimus VĮ Ignalinos AE turi rengti bei derinti įvairias paraiškas ir jas pagrindžiančius dokumentus, rengti atitinkamo personalo mokymus bei atestavimus, būti tikrinama, audituojama ir t.t. Šių veiklų ir, atitinkamai, leidimų ir licencijų poreikis su laiku turės mažėti, nes VĮ Ignalinos AE atsisakys dalies veiklų perleisdama jų vykdymą tose srityse veiklą vykdančioms įmonėms.

3.3. Leidimai išmontavimo darbams galiojant eksploatavimo licencijai

Ignalinos AE 1-as ir 2-as blokai buvo ir vis dar yra eksploatuojami kaip du atskiri branduolinės energetikos objektai. 2004 m. ir 2009 m. pabaigoje sustabdžius energijos blokus jiems buvo suteikti galutinai sustabdytų energijos blokų statusai, eksploatavimo licencijų galiojimo sąlygose padaryti pakeitimai nurodant, kad licencija leidžia eksploatuoti galutinai sustabdytą energijos bloką.

LR Branduolinės saugos įstatymas nustato, kad eksploatavimo nutraukimo licencija negali būti išduota anksčiau negu iš BEO bus pašalintas visas branduolinis kuras, o BSR-2.1.2-2010 „Bendrieji atominių elektrinių su RBMK-1500 tipo reaktoriais saugos užtikrinimo reikalavimai“ nustato, kad: *Galutinai sustabdytas eksploatavimo nutraukimui AE energijos blokas laikomas eksploatuojamu tol, kol iš jo bus pašalintas visas panaudotas branduolinis kuras. Šiuo laikotarpiu galioja visi veikiančiam energijos blokui taikomi reikalavimai. Techninio aptarnavimo apimtys sumažinimas, atskirų sistemų ir elementų izoliavimas ir išmontavimas, organizacinės struktūros pakeitimas turi būti atliekamas pagal galiojančią modifikacijų įdiegimo tvarką pakeičiant licencijos galiojimo sąlygas (206p).*

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	7 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

Toks teisinis reglamentavimas sąlygojo tai, kad energijos blokai vis dar laikomi eksploatuojamais, jiems taikomi tie patys reikalavimai kaip ir veikiančiai atominėi elektrinei. Tačiau branduolinės saugos reikalavimai BSR-1.8.2-2015 „Branduolinės energetikos objekto modifikacijų kategorijos ir modifikacijų atlikimo tvarkos aprašas“ leidžia vykdyti nebereikalingų sistemų ar įrenginių izoliavimą ir išmontavimą traktuojant tai kaip modifikaciją. Kiekvienas iki šiol įvykdytas ir vykdomas išmontavimo ir dezaktyvavimo (t. y. išmontavimo ir pirminio atliekų apdorojimo, toliau - I&D) projektas įgyvendinamas laikantis modifikacijos procedūros. Tokia situacija, kai energijos blokai laikomi eksploatuojamais, bet tuo pačiu vykdomas jų eksploatavimo nutraukimas, sąlygojo tai, kad licencijavimo / leidimų prasme ši veikla reglamentuojama tiek eksploatavimui, tiek eksploatavimo nutraukimui taikomais normatyviniais dokumentais. Toks dualistinis reguliavimas kelia tam tikrus sunkumus, neaiškumus ir sąlygoja darbų dubliavimą (pvz. dviejų savo esme identiškų dokumentų, tokių kaip modifikacijos ataskaita (rengiama vadovaujantis BSR-1.8.2-2015 reikalavimais) ir eksploatavimo nutraukimo projekto vykdymo ataskaita (rengiama vadovaujantis BSR-1.5.1-2015 reikalavimais) rengimą ir derinimą).

Galiojant galutinai sustabdytų energijos blokų eksploatavimo licencijoms atlikti tokie licencijų pakeitimai, leidžiantys vykdyti išmontavimo darbus:

1. Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas, leidžiantis atlikti I&D darbus 117/1 pastate (projektas B9-0 / 2209). Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas gautas 2010 m. [5], I&D darbai užbaigti 2011 m.;
2. Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas, leidžiantis atlikti I&D darbus G1 pastate (projektas B9-1 / 2206) ir 119 pastate (projektas B9-5 / 2216). Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas gautas 2011 m. [6], G1 pastate I&D darbai vykdomi (planuojama užbaigti 2019 m.), 119 pastate I&D darbai baigti 2013 m.;
3. Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas, leidžiantis atlikti I&D darbus V1 pastate (projektas B9-2 / 2205). Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas gautas 2012 m. [7], I&D darbai praktiškai baigti 2014 m.;
4. Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas, leidžiantis atlikti I&D darbus 117/2 pastate (projektas B9-0(2) / 2215). Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas gautas 2013 m. [8], I&D darbai užbaigti 2015 m.;
5. Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas, leidžiantis atlikti I&D darbus G2 pastate (projektas B9-1(2) / 2213). Pakeitimas gautas 2014 m. [9], darbus planuojama užbaigti 2021 m.;
6. Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas, leidžiantis atlikti I&D darbus D0 ir D1 pastatuose (projektai 2208 ir 2207). D0 darbai užbaigti 2015 m. [10], D1 planuojama užbaigti 2019 m.;
7. Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas, leidžiantis atlikti I&D darbus A1 pastate (dalyje patalpų, siekiant įrengti pirminį atliekų apdorojimo barą) (projektas 2203). Licencijos galiojimo sąlygų pakeitimas gautas 2016 m. [11];
8. Leidimas atlikti I&D darbus D2 pastate (projektas 2214) suteiktas 2018 m. Šis leidimas suteiktas saugos pagrindimo ataskaitos ir technologinio projekto pagrindu, kuriuos VATESI išnagrino ir suderino (skirtingai nei iki tol, licencijos sąlygų pakeitimas nebuvo daromas). Išmontavimo darbai vykdomi kaip modifikacija (MOD-15-02-1401);

Projektai 2201 „Išmontavimas stebimoje zonoje“ ir 2202 „Inžinerinių komunikacijų išmontavimas už stebimos zonos ribų“ vykdomi kiek skirtingai nuo kontroliuojamoje zonoje esančios įrangos išmontavimo projektų - šių projekto apimtyje nėra rengiami technologiniai

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	8 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

išmontavimo projektai bei jų saugos pagrindimai. Išmontavimo darbams leidimas suteikiamas parengus modifikacijų dokumentus (3 ar 4 kategorijos modifikacijos, priklausomai nuo įtakos saugai) vadovaujantis BSR-1.8.2-2015 „Branduolinės energetikos objekto modifikacijų kategorijos ir modifikacijų atlikimo tvarkos aprašas“.

2018 m. įsigaliojo nauja Branduolinės energetikos srities veiklos licencijų ir leidimų išdavimo taisyklių redakcija, kurioje nebeliko licencijos galiojimo sąlygų sampratos. Dėl šios priežasties licencijos sąlygų pakeitimo, kaip tokio, nebegalės būti daroma. Tačiau iki tol, kol bus gauta eksploatavimo nutraukimo licencija, planuojama pradėti dar keletą išmontavimo projektų (žr. 7 skyrių „Išmontavimas“):

- Projektas 2101, kuris apims išmontavimo darbus 1-ojo bloko reaktoriaus R1 ir R2 zonose;
- Projektas 2203, kuris apims išmontavimo darbus A1 pastate;
- Projektas 2210, kuris apims 1-os fazės išmontavimo darbus A2 ir V2 pastatuose;
- Projektas 2102, kuris apims išmontavimo darbus 2-ojo bloko reaktoriaus R1 ir R2 zonose;

Šie darbai galės būti vykdomi po to, kai vadovaujantis BSR-1.5.1-2015 „Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimas“ bus parengti projektų aprašai ir jų saugos analizės ataskaitos, o VATESI suderins šiuos dokumentus. Kokių tai specialių leidimų suteikti / gauti neplanuojama, jie turės būti vykdomi atsižvelgiant į BSR-1.5.1-2015 ir BSR-2.1.2-2010 reikalavimus (analogiškai kaip leidimas atlikti I&D darbus D2 pastate (projektas 2214), kuris buvo suteiktas 2018 m.).

3.4 Eksploatavimo nutraukimo licencija

VĮ Ignalinos atominė elektrinė, kaip branduolinės energetikos objektus eksploatuojanti organizacija, atsako už atitinkamų licencijų ir leidimų, būtinų kiekviename BEO gyvavimo etape, gavimą laiku. Licencijavimo procesas apima paraiškos licencijai gauti parengimą (kartu su paraišką pagrindžiančių dokumentų sąrašu ir jų pateikimo grafiku), paraiškos dokumentų pateikimą ir suderinimą su VATESI. Licencijos turėtojas atsako už tinkamą ir saugų licencijomis bei leidimais leidžiamos veiklos vykdymą pagal įstatymuose ir kituose teisės aktuose, taip pat vidiniuose įmonės dokumentuose, nustatytus reikalavimus.

Planuojant Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimą nuo pat pradžių buvo numatyta, kad po to, kai iš abiejų energijos blokų bus išvežtas visas branduolinis kuras, Ignalinos AE turėtų gauti eksploatavimo nutraukimo licenciją, kuri apimtų abu energijos blokus (ši nuostata buvo įrašyta visose ankstesniuose GENP leidimuose). 2014 m. birželio 5d. buvo priimtas Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo įstatymas XII-914, kuris nustatė teisinius pagrindus Ignalinos AE, kaip branduolinės energetikos objekto, eksploatavimo nutraukimui. Šis įstatymas sudaro prielaidą laikyti kad Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimas apima abu energijos blokus ir jų „pagalbinius“ BEO (radioaktyvių atliekų tvarkymo įrenginius), kurie tampa nereikalingais ilgalaikėje perspektyvoje, t. y. tuomet, kai nebeliks pačių energijos blokų. Iš to kyla būtinybė aiškiai apibrėžti ribas to BEO, kurio eksploatavimas nutraukiamas ir kuriam turi būti gauta eksploatavimo nutraukimo licencija. Toks apibrėžimas yra pateiktas šio GENP 1-ame skyriuje „IAE ir aplinkos aprašymas“.

2018 m. VĮ Ignalinos AE pateikė, o VATESI išnagrino ir priėmė paraišką EN licencijai gauti. Paraiška buvo parengta atsižvelgiant į VATESI nuomonę kad toks BEO kaip Ignalinos AE neegzistuoja (teisine prasme), o eksploatavimo nutraukimas vykdomas tiems BEO, kuriems buvo suteiktos eksploatavimo licencijos. Paraiškoje nurodyta, kad prašoma suteikti bendrą EN licenciją vykdyti šių BEO eksploatavimo nutraukimą:

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	9 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

- Ignalinos AE 1-o energijos bloko;
- Ignalinos AE 2-o energijos bloko;
- Kietųjų radioaktyviųjų atliekų saugyklų (155, 155/1, 157, 157/1 pastatai) ir prie šių saugyklų pastatytų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių (atliekų išėmimo ir atliekų apdorojimo komplekso);
- Skystųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių (bitumavimo ir cementavimo įrenginių (150 pastatas)).

Tokiu būdu ši bendra eksploataavimo nutraukimo licencija apims visus Ignalinos AE sudarančius objektus, esančius Ignalinos AE BEO aikštelėje (fizinės saugos perimetro ribose), išskyrus tuos, kuriuose vykdoma veikla savo esme yra tų objektų eksploataavimas:

- labai mažo aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų saugykla (LMAA atliekyno buferinė saugykla / objektas B19-1), kuri bus ir toliau eksploatuojama licencijos Nr. 16.1-87(2013) pagrindu;
- Sucementuotų skystųjų radioaktyviųjų atliekų saugykla (158/2 past.), kuri bus ir toliau eksploatuojama pagal licenciją Nr. 1/2006;
- Bitumuotų radioaktyviųjų atliekų saugykla (158 past.). VĮ Ignalinos AE kreipsis į VATESI su prašymu pakeisti licenciją Nr. 2/2004, kurios pagrindu šis BEO galės būti toliau eksploatuojamas po to, kai bus suteikta 2-o energijos bloko eksploataavimo nutraukimo licencija. Jei bus pademonstruota, kad šios saugyklos pertvarkymas į atliekyną yra techniškai įmanomas, saugus ir ekonomiškai pagrįstas sprendimas, tuomet VĮ Ignalinos AE vykdys tokį konversijos projektą ir kreipsis į VATESI dėl licencijos statyti bitumuotą RA atliekyną.

Ši paraiška neapima tų VĮ Ignalinos AE žinioje esančių BEO, kurie randasi už IAE fizinės saugos perimetro ribų ir turės būti eksploatuojami ilgiau nei vyks Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimas (panaudoto branduolinio kuro saugyklos, kietų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo kompleksas, RA atliekynai).

VATESI suteikia licenciją paraiškos ir ją pagrindžiančių dokumentų pagrindu. Licenciją pagrindžiančių dokumentų sąrašas yra reglamentuotas LR Vyriausybės nutarimu patvirtintame dokumente „Branduolinės energetikos srities veiklos licencijų ir leidimų išdavimo taisyklės“. Licencijos paraišką pagrindžiančius dokumentus sudaro skirtingo pobūdžio ir paskirties dokumentai, aprašantys branduolinės ir radiacinės saugos klausimus, technologinius ir darbų planavimo klausimus, vadybos sistemą, fizinę saugą, avarinę parengtį, personalo parengimą, darbų saugą, priešgaisrinę saugą, aplinkos apsaugą (su VATESI suderintame dokumentų, pagrindžiančių paraišką išduoti EN licenciją, sąraše yra 20 dokumentų). VĮ Ignalinos AE dalį šių dokumentų būtina parengti ar reikšmingai atnaujinti (pvz. EN saugos analizės ataskaita, saugai svarbių sistemų sąrašas), kita dalis yra dokumentai, bendri visai įmonei ir jos vykdomoms veikloms tiek šiame, tiek kituose BEO (šie dokumentai yra atnaujinami su teisės aktų ar vidinių VĮ Ignalinos AE dokumentų nustatytu periodiškumu ir jau ne kartą teikti VATESI kitų licencijų paraiškų rėmuose). Galutinis eksploataavimo nutraukimo planas (šis dokumentas) taip pat yra vienas paraišką EN licencijai gauti pagrindžiančių dokumentų.

Vadovaujantis branduolinės saugos reikalavimais BSR-1.1.5-2017 „Visuomenės dalyvavimo sprendimų priėmimo branduolinės energetikos srityje procedūrų organizavimo tvarkos aprašas“, paraišką licencijai pagrindžiantys dokumentai turės būti vieši visuomenei. Visuomenė turi teisę teikti pasiūlymus, o pareiškėjas privalo juos įvertinti. Iki šiol VĮ Ignalinos AE licencijų paraiškas pagrindžiantys dokumentai nebuvo viešinami (išskyrus

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	10 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

PAV proceso dokumentus). Nei VĮ Ignalinos AE nei VATESI, nei kitos LR institucijos dar nėra praktiškai susidūrę su BEO eksploatavimo nutraukimo licencijavimo procesu, o tai reiškia, kad yra tam tikros rizikos dėl teisinio reguliavimo neapibrėžtumų.

Praktikoje yra susiklosčiusi tokia situacija, kad teisinis reglamentavimas branduolinės energetikos srityje iš esmės veikia leidimų, o ne licencijų lygmenyje. Taip vadinamų „parengiamųjų“ darbų eigoje jau yra išmontuota apie 30% viso technologinės įrangos kiekio, iki EN licencijos gavimo jos bus išmontuota dar daugiau. Eksploatavimo licencijos rėmuose gali būti suteiktas leidimas išmontuoti reaktoriaus įrangą (pagrindinio cirkuliacinio kontūro vamzdynus, siurblius, būgnus separatorius ir t.t.) ir reaktoriaus komponentus (pvz. technologinius kanalus su viršutiniais ir apatiniais vamzdynais). Tai rodo, kad nėra praktinio skirtumo tarp licencijos eksploatuoti BEO ir licencijos vykdyti BEO eksploatavimo nutraukimą. Priežiūrą vykdanči institucija (VATESI) nagrinėja konkrečius techninius ir organizacinius sprendimus, susijusius su kiekvienu išmontavimo projektu / modifikacija bei pati dalyvauja tokių sprendimų formavime derindama juos detalių lygmenyje. Tokia priežiūros koncepcija sąlygoja dideles darbo apimtis pagrindžiant konkrečių sprendimų detales bei ilgus sprendimų derinimo terminus, tačiau dėmesio pakraštyje paliekant organizaciją kaip tokią (su jos gebėjimais, personalu, finansavimo užtikrinimu ir t.t.). Ši praktika susiformavo kuomet Ignalinos AE energijos blokai buvo eksploatuojami galios režimu ir bet koks pokytis jo technologinėje konfigūracijoje (modifikacija) buvo ženklus įvykis, reikalaujantis išskirtinio dėmesio (leidimo). Tuo tarpu eksploatavimo nutraukimas yra nuolatinių pokyčių procesas tiek technine, tiek organizacine prasme, tačiau šis konceptualus skirtumas dar nėra iki galo įsisąmonintas, o priežiūros mechanizmai nėra adaptuoti pagal pasikeitusią aplinką. Kaip pavyzdį kai dėmesys fokusuojamas į projektus, o ne į įmonės gebėjimus ir jos veiklos procesus, galima pateikti technologinės įrangos išmontavimo darbus 1-o ir 2-o blokų turbinų salėse (projektai 2206 ir 2213) – šie darbai buvo labai panašūs tiek pirmame, tiek antrame energijos blokuose, tačiau kadangi jie buvo atskiri projektai organizacine prasme, tai kiekvienam iš jų buvo rengiamas atskiras technologinis išmontavimo projektas ir saugos pagrindimai, atliekami du PAV procesai, jie buvo atitinkamai derinami ir daromi licencijų galiojimo sąlygų pakeitimai. Rengiant šiuos dokumentus antro bloko įrangos išmontavimui už pagrindą buvo imami pirmojo bloko analogiški dokumentai papildant juos lyginamąja analize, tačiau vis viena šių projektų „autorizavimas“ (reikiamų techninių dokumentų parengimas ir jų derinimas) truko apie 3 metus.

Pagal GENP atnaujinimo metu aktualų darbų grafiką panaudoto branduolinio kuro išvežimą iš energijos blokų numatoma užbaigti 2022 m. III ketv., tam metui turės būti gauta ir EN licencija. Suinteresuotų šalių lūkesčiai dėl šios licencijos yra dideli, tikimasi kad perėjimas į kitą EN etapą sąlygos ženklų sąnaudų, susijusių su Ignalinos AE „išlaikymu“, sumažinimą. Kai kurie dokumentai, kuriuos reikia parengti ir pateikti tam, kad gauti EN licenciją, yra didelės apimties, jų parengimas ir derinimas trunka keletą metų, o į susijusius darbus turi būti įtraukti bemaž visi licencijato organizacijos padaliniai. Visos šios veiklos bei susijusių rizikų valdymui VĮ Ignalinos AE inicijavo projektą Nr. 1103 „Eksploatavimo nutraukimo licencija“, kurio pagrindinis tikslas yra EN licencijos gavimas nustatytu laiku.

Šio GENP atnaujinimo metu daugiau branduolinės srities licencijų nėra planuojama, tačiau yra tikimybė, kad reikės įrengti atliekyną užterštam betonui bei pastatyti saugyklą ilgaamžėms radioaktyviosioms atliekoms (kiekvienas iš jų bus laikytinas atskiru BEO ir turės būti licencijuojamas). EN programos pabaigoje atliekynų eksploatavimo licencijos turės būti pakeistos į licencijas prižiūrėti uždarytus RA atliekynus, ilgalaikėje perspektyvoje

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	11 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

bus reikalinga licencija statyti giluminį atliekyną. Visi šie licencijavimo klausimai bus aprašomi sekančių GENP atnaujinimų metu, kai tam bus daugiau pagrindo ir informacijos.

3.4.1 Leidimai išmontavimo darbams EN licencijos rėmuose

Ignalinos AE įrangos išmontavimo darbai yra suskirstyti į projektus. Projektai formuojami pagal statinius, t. y. vienas projektas apima tam tikrame statinyje (ar jų grupėje) esančios technologinės įrangos išmontavimą. Didžioji dalis leidimų vykdyti išmontavimo darbus pagal projektus jau buvo ar dar bus suteikta galiojančių licencijų eksploatuoti galutinai sustabdytus 1-ą ir 2-ą blokus rėmuose (žr. poskyrį 3.3). Tačiau keletas projektų turės būti autorizuoti eksploatavimo nutraukimo licencijos rėmuose:

- Projektas 2103, apimantis abiejų energijos blokų reaktorių išmontavimą (R3 zona) ir reaktoriaus atliekų saugyklos įrengimą;
- Projektai 2204 ir 2211, apimantys technologinės įrangos išmontavimą 1-o ir 2-o energetinio reaktoriaus spec. cheminio vandens valymo blokuose B1 ir B2 atitinkamai;
- Projektas 2218, apimantis radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrangos išmontavimą (pastatai 130/2, 150, 151/154, 157 ir kiti.);
- Projektas 2219, apimantis kitų objektų, esančių kontroliuojamoje zonoje, įrangos išmontavimą;
- Statini griovimo projektai 2301 ir 2302, apimantys likutinės įrangos pagrindiniuose pastatuose ir tų statinių inžinerinių sistemų (elektros ir vandens tiekimo, kanalizacijos, ventiliacijos ir pan.) išmontavimą, reaktorių pastatų ventiliacijos kaminų išmontavimą

Leidimai technologinės įrangos išmontavimo darbams, kurie buvo ir yra atliekami 1-o ir 2-o energijos blokų eksploatavimo licencijų rėmuose, buvo suteikiami pakeičiant licencijų galiojimo sąlygas. Šių leidimų / sąlygų pakeitimų pagrindas buvo modifikacijų atlikimo tvarka ir technologiniai išmontavimo projektai bei jų saugos analizės ataskaitos, kurie buvo rengiami ir teikiami derinti VATESI pagal BSR-1.5.1-2015 nustatytus reikalavimus. Tokiu būdu nusistovėjo praktika, kad kiekvienas išmontavimo projektas autorizuojamas individualiai, pagal nusistovėjusią tvarką jau buvo suteikti 8 „leidimai“, dar 4 tokių leidimų tikimasi iki 2022 m. pabaigos, kuomet bus suteikta eksploatavimo nutraukimo licencija. Eksploatavimo nutraukimo licencijos kontekste galimi du variantai kaip galėtų būti suteikiami leidimai išmontavimo darbams:

1. BEO eksploatavimo nutraukimo projekto(-ų) aprašas(-ai) ir juos lydinčios saugos analizės ataskaitos teikiami kartu su kitais paraišką pagrindžiančiais dokumentais. Tokiu atveju suteikta EN licencija reikštų, kad išmontavimo ir atliekų tvarkymo darbai, aprašyti projektų aprašuose, gali būti vykdomi be papildomų leidimų ir suderinimų.

Tačiau dėl EN programos ilgalaikiškumo ir kompleksiško išanalizuoti ir aprašyti visus iki EN programos pabaigos laukiančius darbus tokiu detalumo lygiu, kaip to reikalauja BSR 1.5.1-2015 „Branduolinės energetikos objektų eksploatavimo nutraukimas“, yra praktiškai neįmanoma. Net jei tokie dokumentai ir būtų parengti, laiko eigoje neišvengiami pokyčiai ir nukrypimai nuo plano / projekto aprašo, kiekvienas toks pakeitimas kas kartą turėtų būti derinamas su VATESI.

2. BEO eksploatavimo nutraukimo projektų aprašai su saugos analizės ataskaitomis rengiami ir teikiami derinimui EN programos eigoje, atlikus reikiamus technologinio projektavimo darbus ir turint informaciją, įgalinančią parengti tinkamos kokybės dokumentus. Šių dokumentų pagrindu suteikiamas leidimas išmontavimo darbams.

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	12 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

Tokia sąvoka kaip leidimas išmontavimo darbams teisinėje bazėje kol kas nėra įtvirtinta, tačiau BSR-1.5.1-2015 numato galimybę teikti minėtus dokumentus licencijos galiojimo metu. Tokia „autorizavimo“ praktika būtų analogiška eksploatavimo licencijų metu nusistovėjusiai praktikai.

Branduolinės saugos reikalavimai BSR-1.8.2-2015 „Branduolinės energetikos objekto modifikacijų kategorijos ir modifikacijų atlikimo tvarkos aprašas“ nustato, kad ši modifikacijų tvarka taikytina ir eksploatavimo nutraukimo licencijų turėtojams: 4p. *Prieš priimdamas sprendimus modifikuoti saugai svarbių BEO konstrukcijų, sistemų ir komponentų sudėtį ir (ar) savybes, eksploatavimo ribas ir sąlygas, nurodytas BEO projekte ir eksploatavimo technologiniame reglamente, radiacinės kontrolės sistemą ir komponentus, fizinės saugos sistemas ir komponentus, išmontuoti radionuklidais neužterštas konstrukcijas, sistemas ir komponentus, kurie nepatenka į dezaktyvavimo ir (ar) išmontavimo darbų, vykdomų BEO galutinio sustabdymo metu, aprašus arba eksploatavimo nutraukimo projektus, prieš priimdamas sprendimus BEO galutinio sustabdymo ir eksploatavimo nutraukimo metu įgyvendinti BEO eksploatavimo nutraukimo projekto parengiamąsias veiklas (pavyzdžiui, izoliuoti saugos funkcijas nebeatliekančias konstrukcijas, sistemas ar komponentus),....* ..licencijos turėtojas turi šiuos sprendimus pagrįsti ir šiuose Reikalavimuose nustatyta tvarka suderinti su VATESI.

Šie reikalavimai įpareigoja ir toliau taikyti modifikacijų tvarką toms veikloms, kurios neaprašytos išmontavimo projektų aprašuose / saugos analizėse. Tačiau reikalavimai suformuluoti taip, kad galimas jų skirtingas traktavimas (pvz. kas yra techninis projektas ir technologinis reglamentas to BEO, kurio eksploatavimas nutraukiamas?).

Akivaizdu, kad teisiniame reglamentavime yra nemažai spragų, tad teisėkūros klausimai turėtų būti sprendžiami vykdant eksploatavimo nutraukimo darbus ir siekiant, kad įsigaliojus EN licencijai ir Ignalinos AE perėjus į kitą „teisinę būklę“ tokių neaiškumų būtų kuo mažiau.

3.4.2 Leidimai statinių griovimo darbams

Eksploatavimo nutraukimo tikslas yra sutvarkyti BEO taip, kad jis nebebūtų laikomas BEO, o jo teritorija būtų tinkama kitam panaudojimui. Todėl eksploatavimo nutraukimo eigoje nebenaudojami ir kitiems tikslams nepritaikomi statiniai turi būti nugriauti, o atliekos tinkamai sutvarkytos.

Statinio griovimas yra viena iš statybos darbų rūšių, kuriai reikalingas statybos leidimas. Nuostatos, susijusios su leidimu griauti BEO statinius pateikiamos LRV nutarimu patvirtintose „Leidimų statyti, rekonstruoti, kapitališkai remontuoti ar griauti branduolinės energetikos objekto statinius išdavimo taisyklės“. Šio dokumento nuostatos taikomos tuomet, kai planuojama griauti BEO, tačiau ankstesniuose GENP leidimuose buvo priimta prielaida, kad Ignalinos AE statiniai bus griaujami tik tuomet, kai visa juose esanti įranga yra išmontuota, statinio konstrukcijos, jei reikia, išvalytos nuo taršos radioaktyviomis medžiagomis (dezaktyvuotos), pademonstruota kad statinio konstrukcijų tarša neviršija kontroliuojamų lygių, t. y. toks statinys iš esmės jau nebėra BEO ir jis gali būti griaujamas kaip ir bet koks kitas statinys. Šios koncepcijos yra laikomasi ir toliau, tad įvertinant tai, kad VĮ Ignalinos AE patikėjimo teise valdo 540 statinių (2017 m. pabaigos duomenimis), kurių absoliuti dauguma pagal savo paskirtį ir įtaką saugai neturėtų būti laikomi BEO dalimi, būtina aiškiai atkirti kurie statiniai yra BEO statiniai (BEOS), o kurie ne, nes priklausomai nuo šios kategorijos statiniui taikomas visai kitas teisinis reglamentavimas.

Ignalinos AE BEO saugai svarbių statinių sąrašas yra pateikiamas GENP 1-ame skyriuje, 1.5 poskyris „BEO saugai svarbūs statiniai / BEO statiniai“. Tačiau ir šių BEO statinių

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	13 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

kategorija eksploataavimo nutraukimo eigoje gali būti pakeista. Statiniai turėtų būti nebelaikomi BEO statiniais tuomet, kai neatitinka nė vieno iš kriterijų, kurių pagrindu buvo priskirti prie BEO:

- Statinyje nebeliko branduolinio kuro ciklo medžiagų, t. y. patvirtinta, kad statinio konstrukcijų užterštumas radioaktyviosiomis medžiagomis yra mažesnis nei kontroliuojami lygiai. Patvirtinimas, kad statinio užterštumas atitinka nekontroliuojamus lygius, atliekamas vadovaujantis branduolinės saugos taisyklėmis BST-1.5.1-2016 „Branduolinės energetikos objektų pastatų ir aikštelės atitikties nekontroliuojamiesiems radioaktyvumo lygiams nustatymas“;
- Statinyje nebeliko saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ar jų komponentų. Tai, kad statinyje nebėra saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ar jų komponentų patvirtinama modifikacijos įgyvendinimo ataskaitiniais dokumentais, eksploataavimo nutraukimo saugos analize / jos pakeitimais ar kitu tinkamu dokumentu (pvz. nustatyta tvarka parengtu įrangos izoliavimo aktu). Šie dokumentai su VATESI derinami tada, kai jų teikimas VATESI numatytas tokių dokumentų rengimą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Išbraukus statinį iš BEO statinių sąrašo jis gali būti griauamas kaip bet kuris kitas statinys, leidimas griovimo darbams išduodamas vadovaujantis statybos techniniu reglamentu STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“, kuriame detalizuojamos LR Statybos įstatymo nuostatos, reglamentuojančios statybą leidžiančių dokumentų išdavimo procedūrą. Dėl statybą (šio atveju griovimą) leidžiančio dokumento VĮ Ignalinos AE kreipsis į Visagino savivaldybės administraciją, su prašymu pateikiant dokumentus, kurių tuo metu reikalaus statybą reglamentuojantys teisės aktai (pvz. griovimo darbų aprašą).

Tuo atveju, jei dėl objektyvių priežasčių nebus galimybės išvalyti statinio konstrukcijų taip, kad jos atitiktų nekontroliuojamus taršos lygius, statinys turės būti griauamas kaip BEOS, o leidimas tokiems darbams bus išduodamas vadovaujantis LRV nutarimu patvirtintomis taisyklėmis. Tokius leidimus išduoda Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos. Tam, kad gauti leidimą griauti BEO statinį, būtina parengti statinio griovimo projektą, atlikti jo ekspertizę, suderinti griovimo (statinio išmontavimo) projektą nustatyta tvarka (ši tvarka nustatyta LRV nutarimu patvirtintame dokumente „Branduolinės energetikos objekto statinio projekto derinimo tvarkos aprašas“). BEOS griovimo projektas derinamas ta pačia tvarka, kaip ir naujo BEO statybos projektas (t. y. bendru atveju būtina rengti techninę specifikaciją, PAV dokumentus, derinimo procese dalyvauja 9 valstybės institucijos). Šios tvarkos racionalumas statinių griovimo kontekste yra abejotinas.

Prieš pradėdant griauti BEO aikštelėje esančius statinius turi būti pademonstruota, kad griovimo darbai nesukels pavojaus kitiems BEO statiniams, o išmontavimo bei radioaktyviųjų atliekų tvarkymo veikla galės būti vykdoma saugiai. Griovimo darbų įtaka saugai gali būti pademonstruota vienu iš šių būdų pasirinktinai:

- Eksploataavimo nutraukimo saugos analizės ataskaitoje (EN SAA);
- Parengus statinio ar jų grupės griovimo saugos analizės ataskaitą;
- Parengus 4-os kategorijos modifikacijos techninį sprendimą ir suderinus jį nustatyta tvarka;

Lietuvoje dar nėra buvę nei BEOS, nei kokio kito statinio, esančio BEO aikštelėje, griovimo ir su tuo susijusių derinimų precedento. Teisinė aplinka, reglamentuojanti šią veiklą, nėra

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	14 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

išbandyta praktikoje. Teisinis reglamentavimas ir jo praktinis taikymas kelia nemažai klausimų, todėl planuojant pirmųjų statinių griovimą ši rizika turi būti įvertinta.

Ignalinos AE statinius jungia įvairios inžinerinės komunikacijos, daugelyje statinių yra inžinerinių tinklų elementų, reikalingų kitiems statiniams (tranzitinės komunikacijos), todėl planuojant statinio griovimo projektą turi būti atlikta analizė ir, jei būtina, atliktas tranzitinių / kitiems statiniams reikalingų inžinerinių komunikacijų iškėlimas.

Už BEO aikštelės ribų esančių statinių griovimas vykdomas vien tik Statybos įstatymo ir susijusių poįstatyminių teisės aktų nustatyta tvarka.

Daugiau informacijos apie statinių griovimo projektus pateikiama GENP 7 skyriuje „Išmontavimas“, o informacija apie galutinę siektiną statinių būklę / sutvarkymo kriterijus pateikiama 13-e GENP skyriuje „Aikštelės būklė užbaigus EN programą ir siūlymai dėl tolimesnio jos panaudojimo“.

3.4.3 Eksploatavimo nutraukimo licencijos panaikinimas

Eksploatavimo nutraukimo tikslas yra sutvarkyti BEO aikštelę taip, kad šį teritorija būtų tinkama kitam panaudojimui. Ignalinos AE BEO aikštelės apibrėžimas pateikiamas GENP 1 skyriuje, eksploatavimo nutraukimo eigoje BEO aikštelės ribos turi būti mažinamos, idealiu atveju EN programos pabaigoje turi būti pademonstruota, kad visos teritorijos užterštumas radioaktyviomis medžiagomis neviršija kontroliuojamų lygių ir visa buvusio BEO aikštelė gali būti naudojama kitais tikslais, o BEO eksploatavimo nutraukimo licencija turi būti panaikinta.

Licencijos panaikinimo pagrindus nustato BSR 1.5.1-2015, kur teigiama „*Licencijos turėtojas, patvirtindamas, kad BEO eksploatavimo nutraukimas yra įvykdytas, ir galutinė BEO ir (ar) jo aikštelės būklė atitinka patvirtintą galutinį BEO eksploatavimo nutraukimo planą, nustatytas licencijos galiojimo sąlygas ir teisės aktų reikalavimus, turi parengti galutinę BEO eksploatavimo nutraukimo ataskaitą ir pateikti ją VATESI suderinimui kartu su prašymu panaikinti licenciją vykdyti BEO eksploatavimo nutraukimą. (131p).*

Tokiu būdu įtvirtinta nuostata, kad EN licencijos panaikinimo sąlyga yra GENP aprašytas siektinos BEO ar jo aikštelės būklės pasiekimas, o šių rezultatų pasiekimas turi būti aprašytas ataskaitoje. Šio GENP leidimo metu manoma, kad siektina aikštelės būklė turi būti tokia, kaip tai aprašyta 13 skyriuje. Tačiau GENP privaloma atnaujinti ne rečiau kaip kartą per 5 metus, EN proceso tampa prieinama daugiau informacijos, keičiasi aplinkybės ir suinteresuotų šalių pozicijos, tad tikėtina, kad gali pasikeisti ir lūkesčiai, susiję su galutine BEO ir jo aikštelės būkle.

Branduolinės saugos įstatyme yra įtvirtinta kiek kitokia nuostata dėl eksploatavimo nutraukimo licencijos panaikinimo: *branduolinės energetikos objekto statybos vietos (aikštelės) naudojimo apribojimais teisės aktų nustatyta tvarka yra panaikinti ir licencijuojama veikla branduolinės saugos požiūriu nebeturi būti prižiūrima (29str).* Ši nuostata reiškia, kad licencija panaikinama tik tuomet, kai BEO aikštelė yra sutvarkyta taip, kad galėtų būti naudojama be apribojimų. Tuo tarpu BSR 1.5.1-2015 numatyta galimybė panaikinti EN licenciją tuo atveju, jei BEO statiniai ar BEO aikštelė negalės būti išvalyta iki nebekontroliuojamų taršos lygių „*Jei, užbaigus BEO eksploatavimo nutraukimą, atskiriems BEO statiniams ir (arba) BEO aikštei (ar jos daliai) negali būti taikomi nebekontroliuojamieji radioaktyvumo lygiai, t. y. BEO ir (ar) jo aikštelės panaudojimas galimas tik su apribojimais, atsižvelgiant į galimus jonizuojančiosios spinduliuotės padarinius, licencijos turėtojas, siekdamas užtikrinti aplinkos ir gyventojų apsaugą, turi įvertinti ilgalaikį BEO poveikį aplinkai ir gyventojams, pasiūlyti ilgalaikes branduolinę,*

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	15 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

radiacinę ir fizinę saugą užtikrinančias priemones, numatyti BEO ir (arba) BEO aikštelės priežiūros ir kontrolės priemones ir šias priemones suderinti su VATESI (135p).

Planuojama, kad užbaigus EN programą Ignalinos AE aikštelės dalyje liks keletas statinių, kurie sudarys vieną ar keletą BEO. Tokia galimybė yra numatyta BSR 1.5.1-2015 „*Jei, vykdant BEO eksploatavimo nutraukimą, BEO aikštelėje planuojama palikti kitus BEO, kurie buvo nurodyti viename bendrame projekte ir jiems buvo išduota bendra licencija, vadovaujantis Reikalavimų 3.1 papunktyje nurodyto teisės akto 25 straipsnio 14 dalimi, licencijos turėtojas teikia prašymą, kad bendrame projekte nurodytiems BEO, kurie pereina į kitą BEO gyvavimo etapą, būtų keičiamos licencijuojamos veiklos sąlygos.* (134p).

Reikalavimuose priimta prielaida kad BEO, kurio eksploatavimas yra nutraukiamas, yra apibrėžtas „bendrame projekte“. Ignalinos AE atveju ši prielaida yra neteisinga, nes BEO, kurio eksploatavimas nutraukiamas, yra sudarytas iš keleto atskirų BEO, pastatytų pagal atskirus projektus, o Ignalinos AE kaip tokia buvo statoma esant visai kitai teisinei aplinkai, tad kas yra jos „projektas“ šiuo metu galiojančioje teisinėje aplinkoje nėra apibrėžta. Panaikinus tokią sąvoką kaip „licencijuojamos veiklos sąlygos“ teisiniai reikalavimai dėl liekančių BEO licencijų ir jų gavimo sąlygų nėra aiškūs.

Šio GENP atnaujinimo metu dar nėra galimybės prognozuoti kokia bus aikštelės, jos dalių ar atskirų statinių likutinė tarša, kurią įmanoma pasiekti racionaliais būdais. Teisės aktai, reglamentuojantys EN licencijos panaikinimo sąlygas, nėra iki galo suderinti, Lietuvoje dar nebuvo precedento kai BEO licencija būtų panaikinta, o jo teritorija atiduota naudojimui kitais tikslais. Tačiau toks precedentas bus sukurtas Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo kontekste – planuojama, kad šis BEO bus likviduotas iki 2023 m., tad ta patirtis, kuri bus įgauta naikinant EN licenciją ir nuimat kontrolę nuo saugyklos teritorijos, pasitarnaus planuojant ir įgyvendinant Ignalinos AE EN licencijavimą.

Eksploatavimo nutraukimo eigoje turės būti panaikinta dar Ignalinos AE statybos metu nustatyta 3 km spindulio sanitarinė apsaugos zona (SAZ), nes akivaizdu, kad nelikus BEO, jo SAZ netenka prasmės. Ignalinos AE poveikis aplinkai net jos eksploatavimo metu buvo daug mažesnis ir tokio poveikio aplinkai, kuris pateisintų tokio dydžio SAZ, nebuvo.

3.5 Poveikio aplinkai vertinimas

Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas nurodo kokių planuojamų ūkinių veiklų (PŪV) poveikis aplinkai privalo būti vertinamas. Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo kontekste tokios veiklos yra:

- *atominių elektrinių ar kitų branduolinių reaktorių įrengimas ir tokių elektrinių ar reaktorių demontavimas ar uždarymas (įstatymo 1-o priedo 3.2 punktas);*
- *branduolinio kuro gamyba, sodrinimas, saugojimas ar laidojimas (įstatymo 1-o priedo 3.4 punktas);*
- *radioaktyviųjų atliekų apdorojimas, naudojimas, saugojimas, laidojimas, šalinimas ar šios veiklos nutraukimas ((įstatymo 1-o priedo 9.5 punktas);*

3.5.1 Ūkinės veiklos, dėl kurių leistinumą priimti sprendimai

Nuo ~2000 metų, kuomet buvo pardėti darbai, susiję su Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimu, VĮ Ignalinos AE atliko 15 PŪV poveikio aplinkai vertinimų, o atsakingos institucijos priėmė 15 teigiamų sprendimų dėl tokių veiklų leistinumą.

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	16 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

Ruošiantis Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimui buvo planuojama infrastruktūros objektų statyba. Naujų BEO statybos projektų apimtyje buvo atlikti 4 poveikio aplinkai vertinimai, jų rezultate priimti 4 teigiami sprendimai

1. LR aplinkos ministerijos 2007 m. priimtas sprendimas dėl „*Panaudoto RBMK branduolinio kuro iš Ignalinos AE 1 ir 2 blokų laikino saugojimo*“. Šio PAV apimtyje buvo vertinamos naujos panaudoto branduolinio kuro saugyklos statybos galimybės aplinkosauginiu požiūriu;
2. LR aplinkos ministerijos 2007 m. priimtas sprendimas dėl paviršinio mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų kapinyno įrengimo leistinumą poveikio aplinkai požiūriu. Šios PŪV organizatorius buvo VĮ Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo agentūra. Projekto įgyvendinimas vėliau buvo perduotas VĮ Ignalinos AE, o sprendimas dėl PŪV leistinumą buvo pratęstas Aplinkos apsaugos agentūros 2012 m. priimtu sprendimu „*Sprendimas dėl sprendimo dėl paviršinio mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų kapinyno įrengimo leistinumą poveikio aplinkai požiūriu galiojimo pratęsimą*“;
3. LR aplinkos ministerijos 2008 m. priimtas „Sprendimas dėl „*Ignalinos atominės elektrinės kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo komplekso įrengimo leistinumą poveikio aplinkai požiūriu*““;
4. LR aplinkos ministerijos 2009 m. priimtas „Sprendimas dėl „*Ignalinos atominės elektrinės trumpaamžių labai mažo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų kapinyno komplekso įrengimo galimybių*“. Šio PAV apimtyje buvo vertinamos dviejų naujų BEO (buferinės saugyklos ir atliekyno) statybų galimybės aplinkosauginiu požiūriu.

Sprendimai dėl visų naujų BEO statybos leistinumą buvo priimti vadovaujantis JTO Poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste (Espoo) konvencijos nuostatomis, buvo atliktos tarpvalstybinės konsultacijos.

Buvo atlikti du PŪV vertinimai ir priimti susiję sprendimai dėl energijos blokų eksploataavimo nutraukimo:

5. LR Aplinkos ministerijos 2006 m. priimtas „*Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės I bloko reaktoriaus eksploataavimo nutraukimo ir branduolinio kuro iškrovimo galimybių poveikio aplinkai požiūriu*“;
6. LR Aplinkos ministerijos 2010 m. priimtas „*Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės 2-ojo bloko eksploataavimo nutraukimo ir kuro iškrovimo galimybių poveikio aplinkai požiūriu*“.

Atlikti vertinimai apėmė veiklas, susijusias su energijos blokų galutiniu sustabdymu, branduolinio kuro iškrovimu ir galutinai sustabdytų blokų eksploataavimu, tačiau neapėmė technologinių įrenginių išmontavimo, statinių nugriovimo ir susidarančių radioaktyviųjų atliekų tvarkymo. Planuojant technologinės įrangos išmontavimo darbus kiekvieno iš išmontavimo ir dezaktyvavimo (I&D) projektų (ar jų grupės) apimtyje buvo atliekamas poveikio aplinkai vertinimas, šio GENP atnaujinimo metu yra atlikta 9 tokie vertinimai ir priimti 9 teigiami sprendimai dėl tokių veikslų leistinumą:

7. LR Aplinkos ministerijos 2009 m. priimtas „*Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės 117/1 pastato įrangos deaktyvavimo ir išmontavimo galimybių*“
8. Aplinkos apsaugos agentūros 2011 m. priimtas „*Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės 1-ojo bloko turbinų salės įrangos deaktyvavimo ir išmontavimo (B9-1 projektas) galimybių*“

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	17 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

9. Aplinkos apsaugos agentūros 2011 m. priimtas „Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės VI bloko pastato įrangos deaktyvavimo ir išmontavimo (B9-2 projektas)“
10. Aplinkos apsaugos agentūros 2011 m. priimtas „Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės termofikacijos įrangos deaktyvavimo ir išmontavimo (projektas B9-5)“
11. Aplinkos apsaugos agentūros 2013 m. priimtas „Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės 117/2 pastato įrangos išmontavimo ir dezaktyvavimo galimybių (projektas B9-0(2))“
12. Aplinkos apsaugos agentūros 2013 m. priimtas „Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės 2-ojo bloko turbinų salės įrangos išmontavimo ir dezaktyvavimo (B9-1(2) projektas)“
13. Aplinkos apsaugos agentūros 2015 m. priimtas „Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės D-1, D-0, D-2 blokų įrangos išmontavimo ir dezaktyvavimo (2207, 2208, 2214 projektai)“
14. Aplinkos apsaugos agentūros 2016 m. priimtas „Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės 1-ojo energijos reaktoriaus R1 ir R2 darbo zonų įrangos išmontavimo ir dezaktyvavimo (projektas 2101) galimybių“
15. Aplinkos apsaugos agentūros 2016 m. priimtas „Sprendimas dėl Ignalinos atominės elektrinės A-1 bloko įrenginių išmontavimo ir dezaktyvavimo (projektas 2203) galimybių“

Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo vertinimas (tiek galutinis energijos blokų sustabdymas, tiek įrangos išmontavimas) buvo vertinami vadovaujantis bendra poveikio aplinkai vertinimo programa, kuri buvo suderinta 2004 metais. Eksploatavimo nutraukimo ir išmontavimo veiklos tarpvalstybiniame kontekste vertinamos nebuvo.

Poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos ir sprendimai dėl PŪV leistinumų yra pateikiami IAE interneto tinklapyje <https://www.iae.lt/veikla/poveikio-aplinkai-vertinimas/uzbaigtas-poveikio-aplinkai-vertinimas/>

Eksploatavimo nutraukimo poveikis regionui bei pats regionas yra ne kartą išsamiai aprašyti todėl šiame GENP leidime nekeliamas tikslas dar kartą pateikti PAV ataskaitos detalumo poveikio aplinkai aprašymą.

3.5.2 Planuojamos ūkinės veiklos, kurių poveikis aplinkai turės būti vertinamas

Šio GENP atnaujinimo metu VĮ Ignalinos AE nevykdo jokio poveikio aplinkai vertinimo proceso, tačiau keletas PAV procesų yra parengimo ar planavimo stadijoje:

- Technologinės įrangos išmontavimas 2-o energijos bloko reaktoriaus (A2) ir pagalbinių technologinių sistemų (V2) korpusuose (projektas 2210). Ši veikla labai panaši veiktas 1-o bloko reaktoriaus pastatuose A1 ir V1, dėl kurių leistinumų 2016 ir 2011 metais buvo priimti sprendimai. VĮ Ignalinos AE rengia PAV ataskaitą ir planuoja pateikti ją derinimui 2019 m.;
- Abiejų energijos blokų reaktorių išmontavimas (R3 zonos) ir ilgaamžių RA saugyklos įrengimas (projektas 2103). Ignalinos AE planuoja pirkti paslaugas, kurios apims techninių galimybių studiją, išmontavimo ir RA saugojimo variantų palyginimą bei PAV vertinimą. Planuojama, kad PAV ataskaita bus parengta ir pateikta derinimui 2021 metais.

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	18 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

- Bitumuotų radioaktyvių atliekų saugyklos pertvarkymas į atliekyną (projektas 1222). Planuojama, kad PAV ataskaita bus parengta ir pateikta derinimui ~2020 m.

Ar dėl šių PŪV bus vykdomos tarpvalstybinės konsultacijos sprendimą priims atsakinga institucija (LR Aplinkos ministerija arba Aplinkos apsaugos agentūra) priklausomai nuo vertinimo rezultatų ir tikėtino poveikio aplinkinėms šalims. Planuojama, kad poveikio aplinkai vertinimas dėl įrangos išmontavimo bus daromas vadovaujantis galiojančia PAV programa. PAV procesas dėl bitumuotų RA saugyklos pertvarkymo į atliekyną apims ir PAV programos parengimą (pilnos apimties PAV procesas).

Tolimesnėje perspektyvoje radioaktyviomis medžiagomis užterštos įrangos išmontavimo veiklos turės būti vykdomos ir toliau, pagal analogiją jos turėtų būti vertinamos aplinkosauginiu požiūriu:

- Veiklos, susijusios su technologinės įrangos išmontavimu 1-o ir 2-o reaktoriaus spec. cheminio vandens valymo blokuose B1 ir B2 (projektai 2204 ir 2211, atitinkamai);
- Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrangos išmontavimas (projektas 2218),
- Kitų objektų, esančių kontroliuojamoje zonoje, įrangos išmontavimas (projektas 2219);
- Likutinės įrangos ir statinių inžinerinių sistemų išmontavimas (projektai 2301 ir 2302).

PAV proceso suinteresuotos šalys laikosi nuomonės, kad poveikio vertinimas turėtų būti daromas kuo didesnei darbų apimčiai, neskaidant į smulkias dalis ar vien tik pagal projektus. Tai leistų sumažinti sąnaudas, susijusias su PAV ataskaitų rengimu, pristatymu visuomenei, taip pat tam, kad šias ataskaitas išnagrinėtų PAV subjektai. Kadangi abu IAE energijos blokai pastatyti pagal bendrą projektą, atlieka tą pačią paskirtį, turi vienodą konstrukciją, įrenginius, medžiagas, išmontavimui naudojama vieno tipo įranga bei metodai, todėl galima tikėtis, kad I&D darbų poveikis aplinkai bus panašus. Todėl analogiškiems 2-ojo bloko projektams, kuriems PAV procesas užbaigtas 1-ame bloke, panaudoti pastarųjų projektų PAV ataskaitų duomenis taikant analogo metodą.

VĮ Ignalinos AE planuoja visos eilės pastatų griovimą, 1-o etapo metu planuojama nugriauti keletą dešimčių nebenaudojamų ir neplanuojamų naudoti statinių. Suinteresuotos šalys vykdė konsultacijas dėl šios veiklos poveikio aplinkai vertinimo būtinybės ir LR Aplinkos ministerija pateikė nuomonę, kad šiai veiklai nėra būtina atranka dėl PAV vertinimo, tačiau turi būti atsižvelgiama į tam tikras sąlygas ir aplinkybes [1].

Aplinkos apsaugos agentūros rašte [1] pateikiama AM nuomonė ir dėl PAV poreikio EN etapui po to, kai bus užbaigtas kuro išvežimas iš energijos blokų. Kadangi ūkinė veikla nesikeičia, nauja ūkinė veikla nebus vykdoma, o išmontavimo veiklos yra vykdomos pagal projektus, kuriems yra atliktos ar bus vykdomos atskiros PAV procedūros, todėl dar vienas PAV procesas nebūtų tikslingas. Branduolinės energetikos srities veiklos licencijų ir leidimų išdavimo taisyklėse nelikus reikalavimo pateikti PAV sprendimą kreipiantis dėl BEO eksploataavimo nutraukimo licencijos, teisinio pagrindo tokio PAV atlikimui irgi nebelieka.

3.6 Duomenų teikimas Europos Komisijai

Europos atominės energijos bendrijos sutarties (Euratom) 3 skyriuje „Sveikata ir sauga“ 37 straipsniu teigiama: *Kiekviena valstybė narė Komisijai pateikia tokius bendrus duomenis apie radioaktyviųjų atliekų laidojimo bet kokia forma planą, kokių reikia nustatyti, ar dėl tokio plano įgyvendinimo nebus radioaktyviai užterštas kitos valstybės narės vanduo, dirva ar oro erdvė. Komisija savo nuomonę pareiškia per šešis mėnesius pasikonsultavusi su 31 straipsnyje nurodyta ekspertų grupe.*

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	19 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

2010 m. Europos Komisija išleido rekomendaciją dėl Euratom sutarties 37 straipsnio taikymo, čia išaiškinama ką reiškia samprata „radioaktyviųjų atliekų laidojimas“: *pagal Sutarties 37 straipsnį turėtų būti suprantamas kaip bet koks planuotas arba atsitiktinis dujinių, skystųjų ar kieto pavidalo radioaktyviųjų medžiagų išmetimas aplinkoje ar į aplinką, susijęs su toliau išvardytomis operacijomis.*

Įgyvendindama Euratom sutarties 37 straipsnio nuostatas ir atsižvelgdama į 2010 m. spalio 11 d. Europos Komisijos rekomendacijoje dėl Euratomo steigimo sutarties 37 straipsnio taikymo (2010/635/Euratomas), Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Duomenų apie veiklą, kurią vykdančios šalinamos radioaktyviosios atliekos, teikimo Europos Komisijai tvarkos aprašo naują redakciją [2]. Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo kontekste aktualios veiklos, apie kurias turi būti teikiami duomenys, yra tokios:

4. Panaudoto branduolinio kuro saugojimas tam skirtuose įrenginiuose, išskyrus panaudoto branduolinio kuro saugojimą konteneriuose, kai jis saugomas ir vežamas įrenginyje, kuriam eksploatuoti išduota licencija ir leidimas.
5. Pramoninis radioaktyviųjų medžiagų, išskyrus gamtinės kilmės, tvarkymas ir perdirbimas.
6. Radioaktyviųjų atliekų, susidarančių vykdančią veiklą, nurodytą šio priedo 1–5 ir 7 punktuose, tvarkymas iki jų dėjimo į atliekyną, įskaitant saugojimą.
7. Branduolinių reaktorių išmontavimas.
8. Radioaktyviųjų atliekų dėjimas į atliekyną.
10. Kita veikla, kurią vykdančios šalinamos radioaktyviosios atliekos.

Duomenų sąvadas rengiamas vadovaujantis nurodytu dokumentu [2], jis derinamas su Aplinkos apsaugos agentūra, Radiacinės saugos centru ir VATESI. Suderintas duomenų sąvadas ir institucijų derinimo raštai pateikiami VATESI, kuri teikia dokumentą Europos Komisijai. Vadovaujantis šiuo dokumentu buvo parengti bendrųjų duomenų sąvadais (BrDS) ir gauta EK nuomonė šiems projektams:

1. BrDS projektui B1 (Laikinojo panaudoto branduolinio kuro saugykla). 2012-03-02 gauta Europos Komisijos nuomonė C(2012)1312 (2012-03-07 VATESI raštas Nr. (13.8-43) 22.1-202, IAE Nr. ĮG-1238)
2. BrDS projektams B2/3/4 (Kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo kompleksas). 2013-02-20 gauta Europos Komisijos nuomonė C(2013)903 (2013-06-06 VATESI raštas Nr. (13.8-43) 22.1-414, IAE Nr. ĮG-3790).
3. BrDS projektui B19 (Trumpaamžių labai mažo aktyvumo atliekų atliekynas). B 19-1. 2010-12-31 gauta Europos Komisijos nuomonė K(2010)9253 (2011-01-12 VATESI raštas Nr. (13.1-43) 22.1-27, IAE Nr. ĮG-143). B 19-2. 2011-12-20 gauta Europos Komisijos nuomonė K(2011)9498 (2012-01-05 VATESI raštas Nr. (13.8-43)22.1-10, IAE Nr. IG-87).

Kadangi informacija apie branduolinių reaktorių išmontavimą turi būti teikiama EK, prieš pradėdant išmontuoti technologinę įrangą 117/1 pastate (reaktoriaus avarinio aušinimo talpų pastatas) VĮ Ignalinos AE parengė BrDS ir suderino jį nustatyta tvarka. 2010 m. šis BrDS buvo pateiktas EK nagrinėjimui. Jo rengimas ir derinimas buvo atliekamas priėmus prielaidą, kad energijos bloko įrangos išmontavimas yra tolygus reaktoriaus išmontavimui. Vėliau vykusiame suinteresuotų šalių susitikime buvo nutarta, kad bendrųjų duomenų sąvadas turi būti rengiamas tik reaktorių išmontavimui, o su EK turi būti suderintas vienas BrDS, kuriame turėtų būti trumpai aprašyti jau įvykdytų pagalbinių sistemų išmontavimo darbai. Buvo nutarta, kad atskirų BrDS pagal išmontavimo projektus rengimas ir teikimas EK yra netikslingas [3].

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	20 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

Ignalinos AE reaktorių išmontavimas bus vykdomas etapais. Išskiriamos trys reaktoriaus įrangos zonos: R1 (viršutiniai vamzdynai), R2 (apatiniai vamzdynai) ir R3 (aktyvioji zona ir biologinė apsauga). Pirmiausia bus vykdomas projektas kurio apimtyje bus išmontuotos zonos R1, R2 ir reaktoriaus kanalai, o sekančio projekto apimtyje - zona R3. Išskaidžius reaktoriaus išmontavimą į atskirus projektus vėl kilo klausimas ką laikyti reaktoriaus ir kaip reikėtų teikti duomenis EK. VATESI kreipėsi į EK Energetikos direktoratą su siūlymu rengti atskirus BrDS (argumentuojant tuo, kad reaktoriaus kanalai yra reaktoriaus dalis), iš EK buvo gautas pritarimas dėl tokio informacijos pateikimo dalimis [4].

Šio GENP atnaujinimo metu VĮ Ignalinos AE rengia ir derina BrDS projektui, kurio apimtyje bus išmontuojama įranga 1-o bloko reaktoriaus zonos R1 ir R2 (projektas 2101). Apie 2022 metus analogiškas BrDS turės būti parengtas 2-ojo bloko reaktoriaus R1 ir R2 zonų išmontavimui (projektas 2102). Dar vienas BrDS, apimantis abiejų reaktorių R3 zonų išmontavimą turės būti parengtas projekto 2103 apimtyje, jo parengimas ir derinimas planuojamas 2025-2026 metais.

Dar vienas BrDS bus rengiamas mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų paviršiniam atliekynui (projektas B25 / 1207). Dokumentą numatoma parengti ir pateikti derinimui 2022-2023 m., jį rengs ne pati VĮ Ignalinos AE, o atliekyno statybai reikiamus dokumentus rengsiantys rangovai.

Jeigu bus pademonstruota, kad bitumuotų RA saugyklos pertvarkymas į atliekyną yra galimas, tuomet projekto B20 / 1222 apimtyje turės būti rengiamas BrDS, pagal dabartinį planą tai turėtų būti daroma apie 2027 metus.

Branduolinės saugos įstatyme įtvirtinta nuostata (25 straipsnis, 8p.), kad EN licencija gali būti suteikta tik gavus teigiamą Europos Komisijos išvadą apie šią veiklą. Ignalinos EN licencija bus bendra abiem energijos blokams ir eilei radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių, tuo tarpu iki 2022 m. BrDS galės būti parengtas ir EK išvada gauta ribotai darbų apimčiai (1-o energijos bloko R1 ir R2 zonos ir kanalai). Tai kelia riziką kad dėl objektyvių priešasčių įstatymo reikalavimai nebus pilnai įvykdyti. Kadangi Euratom ir jo įgyvendinimo rekomendacijos nesieja veiklos licencijavimo su EK informavimu, siūlytina peržiūrėti teisinį reglamentavimą ir nesieti EK nuomonės su EN licencijos išdavimu. Vykdamas reaktorių išmontavimą kiekvienam darbų etapui / projektui turės būti gautas leidimas, viena iš sąlygų tokiam leidimui gauti galėtų būti EK nuomonė.

2018m. leidimas	GALUTINIS IGNALINOS AE EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO PLANAS	21 lapas iš 21
	3 SKYRIUS. EKSPLOATAVIMO NUTRAUKIMO LICENCIJAVIMAS	

SKYRIAUS NUORODOS

1. Aplinkos apsaugos agentūros 2018 kovo 19d. raštas :“Dėl poveikio aplinkai vertinimo procedūrų“ Nr. (28.5)-A4-2529, adresuotas VĮ Ignalinos AE (IG 1467);
2. Duomenų apie veiklą, susijusią su radioaktyviųjų atliekų šalinimu, teikimo Europos bendrijų komisijai tvarkos aprašas, patvirtinta 2012m. LRV nutarimu Nr. 326;
3. VATESI 2010-07-30 raštas „Dėl Euratom sutarties 37 straipsnio“ Nr. (13.1-43)22.1-464, adresuotas VĮ Ignalinos AE (IG-2937);
4. VATESI 2018-02-05 raštas „Dėl Euratom sutarties 37 straipsnio taikymo“ Nr. (13.8-43)22.1-120, adresuotas VĮ Ignalinos AE (IG-671).
5. VATESI viršininko 2010 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. 22.3-76 „Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2007 m. kovo 6 d. įsakymo Nr. 22.3-15 „Dėl licencijos Nr. 12/99 (P) eksploatuoti Ignalinos AE 1-ąjį bloką pataisymo“ pakeitimo“;
6. VATESI viršininko 2011 m. spalio 19 d. įsakymas Nr. 22.3-105 „Dėl Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2004 m. liepos 29 d. įsakymo Nr. 22.3-56 „Dėl licencijos Nr. 12/99(p) eksploatuoti IAE pirmąjį bloką išdavimo“ pakeitimo“;
7. VATESI viršininko 2012 m. liepos 24 d. įsakymas Nr. 22.3-83 „Dėl Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2004 m. liepos 29 d. įsakymo Nr. 22.3-56 „Dėl licencijos Nr. 12/99(P) eksploatuoti IAE pirmąjį bloką išdavimo“ pakeitimo“;
8. VATESI viršininko 2013 m. rugsėjo 4 d. įsakymas Nr. 22.3-73 „Dėl Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2004 m. rugsėjo 15 d. įsakymo Nr. 22.3-65 „Dėl licencijos Nr. 2/2004 eksploatuoti IAE antrąjį bloką išdavimo“ pakeitimo“;
9. VATESI viršininko 2014 m. birželio 8 d. įsakymas Nr. 22.3-107 „Dėl Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2004 m. rugsėjo 15 d. įsakymo Nr. 22.3-65 „Dėl licencijos Nr. 2/2004 eksploatuoti IAE antrąjį bloką išdavimo“ pakeitimo“;
10. VATESI viršininko 2015 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 22.3-180 „Dėl Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2004 m. liepos 29 d. įsakymo Nr. 22.3-56 „Dėl licencijos Nr. 12/99(P) eksploatuoti IAE pirmąjį bloką išdavimo“ pakeitimo“; (D0, D1)
11. VATESI viršininko 2016 m. spalio 8 d. įsakymas Nr. 22.3-169 „Dėl Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2004 m. liepos 29 d. įsakymo Nr. 22.3-56 „Dėl licencijos Nr. 12/99(P) eksploatuoti IAE pirmąjį bloką išdavimo“ pakeitimo“;